eISSN: 2524-0072

ЕКОНОМІКА та СУСПІЛЬСТВО

Увійти

ВЧЕНІ ЄДИНІ
Разом ми сильніші!

Електронний журнал

Назва видання: "Економіка та суспільство"

Рік заснування: 2015

Про видання: «Економіка та суспільство» – це електронний журнал з економічних наук, що був заснований у 2015 році Мукачівським державним університетом. На початку 2019 року випуск видання було припинено. З метою відновлення функціонування журналу та його подальшої популяризації у 2020 році було змінено засновника та видавця, публікацію статей здійснює Видавничий дім «Гельветика».

До складу редколегії журналу входять провідні українські та іноземні фахівці. У виданні публікуються науково-теоретичні та практичні матеріали з актуальних загальнотеоретичних та галузевих економічних питань, а також пропозиції щодо оптимізації економічних процесів та явищ країни. У журналі висвітлюються актуальні питання економічної теорії та історії економічної думки; світового господарства та міжнародних економічних відносин; економіки та управління підприємствами; інноваційної та інвестиційної діяльності; бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту; фінансів та податкової політики; математичних методів та інформаційних технологій в економіці; сучасного менеджменту та інших галузей економічної науки. Журнал інформує також про події наукового життя та економічну освіту в Україні; подає рецензії наукових праць та підручників з економічної тематики.

Запрошуємо всіх бажаючих до співробітництва з нашим виданням та пропонуємо Вам опублікувати Ваші статті. Це видання розраховане не тільки для науковців, а й для практиків, які черпають із нього чимало корисного для своєї діяльності.

Реєстрація суб'єкта у сфері онлайн-медіа: Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення № 1788 від 23.05.2024 року

Ідентифікатор медіа: R40-01582

Засновник видання: Видавничий дім "Гельветика"

ISSN (Online): 2524-0072

Прийом матеріалів: щодня

Мова видання: українська, англійська

Публікація статті на сайті: протягом тижня після отримання публікаційного внеску автору надсилається сертифікат затвердженої форми, а також здійснюється розміщення статті на сайті видання

Періодичність видання: 12 разів на рік

Фахова реєстрація (категорія «Б»): Наказ МОН України від 26 листопада 2020 року № 1471 (Додаток 3)

Галузь науки: економічні

МОВА

English
Українська

АРХІВ НОМЕРІВ

2015 1
2016 2 3 4 5 6 7
2017 8 9 10 11 12 13
2018 14 15 16 17 18 15
2019 20
2020 21 22
2021 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34
2022 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46
2023 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58
2024 59 60 61 62 63 64 65

КАТАЛОГ ФАХОВИХ ВИДАНЬ З ЕКОНОМІЧНИХ НАУК

StrikePlagiarism.com
ORIGINALITY IS A VALUE

eISSN: 2524-0072

ЕКОНОМІКА та СУСПІЛЬСТВО

Увійти

ВЧЕНІ ЄДИНІ
Разом ми сильніші!

Електронний журнал

№ 63 (2024): Економіка та суспільство

ЕКОНОМІКА

ІТ-ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ОБЄКТИ УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Юрій Шпак, Ігор Андрухів

Переглядів статті: 38 | Завантажень PDF: 22

PDF

АЛГОРИТМ ПРОВЕДЕННЯ ДІАГНОСТИКИ КРИЗОВИХ ЯВИЩ НА РАННІХ СТАДІЯХ ЯК ЧАСТИНА МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Олена Колмакова, Вероніка Халіна, Анастасія Устіловська

Переглядів статті: 20 | Завантажень PDF: 24

PDF

МЕХАНІЗМ ФУНКЦІОНУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Павло Логвінов

Переглядів статті: 14 | Завантажень PDF: 18

PDF

ПОКРАЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ: КРИТИЧНА РОЛЬ ДИСЦИПЛІН «АНАЛІТИКА ДАНИХ» ТА «НАУКА

ПОКРАЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ: КРИТИЧНА РОЛЬ ДИСЦИПЛІН «АНАЛІТИКА ДАНИХ» ТА «НАУКА ПРО ДАНІ» ПРИ РОЗРОБЦІ НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ

Галина Матвієнко, Володимир Мирошниченко
Переглядів статті: 24 | Завантажень PDF: 8

PDF (English)

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ: ЇХ РОЛЬ У ЗМІНІ БІЗНЕС-ПАРАДИГМИ КОМПАНІЙ

Світлана Бреус, Олександр Цимбаленко, Микита Глухов
Переглядів статті: 18 | Завантажень PDF: 13

PDF

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Ірина Фурман, Віктор Дмитрик
Переглядів статті: 13 | Завантажень PDF: 9

PDF

ТЕРИТОРІАЛЬНІ ІННОВАЦІЙНІ КЛАСТЕРИ ТА СТІЙКИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНІВ

Поліна Юр'єва
Переглядів статті: 11 | Завантажень PDF: 9

PDF

ГАРМОНІЗАЦІЯ СХІДНОЇ ФІЛОСОФІЇ ФІНАНСІВ В АРХІТЕКТОНІЦІ СВІТОВОЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ

Олена Катрич
Переглядів статті: 8 | Завантажень PDF: 3

PDF

СПІВРОБІТНИЦТВО ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Василь Балдинюк
Переглядів статті: 11 | Завантажень PDF: 5

PDF

КРЕАТИВНІ ІНДУСТРІЇ ТА КРЕАТИВНА ЕКОНОМІКА: ДОСВІД УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Людмила Безугла, Іван Лазакович
Переглядів статті: 15 | Завантажень PDF: 10

КАТАЛОГ ФАХОВИХ ВИДАНЬ З ЕКОНОМІЧНИХ НАУК

StrikePlagiarism.com
ORIGINALITY IS A VALUE

Актива
Чтобы ак
"Параме

АЛГОРИТМ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ

Анатолій Лівінській, Тетяна Шабатура, Ганна Дідур

Переглядів статті: 12 | Завантажень PDF: 7

PDF

ВПЛИВ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ СТАНОВИЩЕ УКРАЇНИ

Євген Іонін, Віталій Загородний

Переглядів статті: 8 | Завантажень PDF: 4

PDF

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ПРАЦІ

Ірина Кравченко, Андрій Ткачук

Переглядів статті: 12 | Завантажень PDF: 3

PDF

ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Наталія Суліма, Тетяна Гуцул, Нікіта Боровик

Переглядів статті: 14 | Завантажень PDF: 8

PDF

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА ДІЯЛЬНІСТЬ БУДІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Вероніка Халіна, Анна Сліпець

Переглядів статті: 11 | Завантажень PDF: 11

PDF

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО РИНКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ТЕХНІКИ

Олена Головня, Юрій Чемерис

Переглядів статті: 8 | Завантажень PDF: 3

PDF

ВПЛИВ КРАУДФАНДИНГУ ТА КРАУДЛЕНДИНГУ НА ФІНАНСУВАННЯ ПРОЄКТІВ ТА ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ У ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Ганна Калан

DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-50

УДК 631.3; 631.126

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО РИНКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ТЕХНІКИ

ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC FACTORS OF THE FORMATION OF THE NATIONAL AGRICULTURAL EQUIPMENT MARKET

Головня Олена Михайлівна
доктор економічних наук, професор кафедри,
Вінницький національний аграрний університет
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-8396-4846

Чемерис Юрій Станіславович
аспірант,
Вінницький національний аграрний університет
ORCID: https://orcid.org/0009-0007-5025-338X

Holovnia Olena, Chemerys Yuriy
Vinnytsia National Agrarian University

У статті розглянуто фактори, які впливають на розвиток національного ринку сільськогосподарської техніки, серед яких провідну роль відіграє експорт, імпорт, тіньовий сегмент. Національний ринок сільськогосподарської техніки включає тіньовий сегмент, який включає три основні складові: сірий ринок, кустарне виробництво, тіньові послуги. Україна має власних виробників сільськогосподарської техніки та має значний експортний потенціал сільськогосподарської техніки. На світовому ринку сільськогосподарської техніки домінує Азіатсько-Тихоокеанський регіон, а Китай є одним із провідних виробників сільськогосподарської техніки та найбільшим ринком сільськогосподарської техніки у світі. Важливе місце займає європейський ринок сільськогосподарського обладнання, який перебуває на стадії високої зрілості. Автори вважають, що найближчим часом ринок сільськогосподарської техніки зростатиме досить швидко завдяки впровадженню інтелектуальних технологій землеробства.

Ключові слова: сільське господарство, сільськогосподарська техніка, світовий ринок, національний ринок, експорт, імпорт, тіньовий ринок.

The article examines the development trends of the world market of agricultural machinery. The general trend has an unstable tendency, which is inherent in all types of agricultural machinery. This trend is largely due to cyclical economic dynamics. The world market of agricultural machinery is characterized by a clear regional structure in terms of export and import. The market concentration of the leading exporting countries is high and continues to increase. The author emphasizes that the Ukrainian agricultural machinery market remains vulnerable and sensitive to changes in the geopolitical and economic environment, and further dynamics will depend on numerous factors affecting the country's agricultural sector. The national market of agricultural machinery includes a shadow segment, which includes three main components: the gray market, artisanal production, and shadow services. The global agricultural machinery market is dominated by the Asia Pacific region, and China is one of the leading manufacturers of agricultural machinery and the largest market for agricultural machinery in the world. An important place is occupied by the European market of agricultural equipment, which is at a stage of high maturity. Among European countries, Germany has established itself as a leader in the European market of agricultural equipment in terms of sales. The authors believe that in the near future the market of agricultural machinery will grow quite quickly thanks to the introduction of intelligent farming technologies. The author convincingly proves that the agriculture of Ukraine is one of the most important branches of the national economy, not only in view of its significance in the domestic market, but also taking into account the increase in export orientation and the gradual strengthening of competitive positions in the world market. The leading factor in increasing competitiveness today is the level of provision of the industry with modern high-quality and high-performance technical means. However, domestic agricultural engineering is not yet sufficiently developed, and significant volumes of equipment supply are provided by imports, which restrains the development of agriculture.

Keywords: agriculture, agricultural machinery, world market, national market, export, import, shadow market.

© Головня О.М., Чемерис Ю.С., 2024

Постановка проблеми. Сільське господарство є однією з ключових галузей національної економіки, яка забезпечує продовольчу безпеку держави та є важливим експортером сільськогосподарської продукції. Сільське господарство України є однією з основних галузей, що забезпечує продукцією внутрішній і зовнішній ринки. Добре розвинене сільське господарство дозволяє країні зменшити залежність від імпорту та змінити зовнішньоторговельне сальдо [3].

Для успішного розвитку аграрного сектора необхідно мати сучасну, інноваційну та ефективну сільськогосподарську техніку для підвищення продуктивності продукції рослинництва та тваринництва, здешевлення обробітку ґрунту та збереження його родючості. Національний ринок сільськогосподарської техніки є невід'ємною частиною сільського господарства та має свої унікальні особливості та характеристики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження теоретичних, методичних та практичних аспектів сучасного ринку сільськогосподарської техніки здійснювали такі вітчизняні теоретики та практики, як Антощенков Р. [2], Доброзорова О. [4], Іванишин В. [6], Кравчук В. [7] та інші.

Незважаючи на значний теоретичний матеріал щодо питань сутності, ринку сільськогосподарської техніки, бракує досліджень, що пов'язані з ринком сільськогосподарської техніки в умовах повномасштабного вторгнення росії в Україну. Це, у свою чергу, обумовлює високий ступінь актуальності теми даної роботи.

Метою статті є проведення аналізу ринку сільськогосподарської техніки в умовах війни та визначення його подальших перспектив.

Виклад основного матеріалу дослідження. Забезпечення продовольчої безпеки є важливим питанням для країн з різним ступенем соціально-економічного розвитку, тоді як сільськогосподарський сектор відіграє стратегічну роль у покращенні доступності продовольства. Крім того, зменшення площ орних земель, сплеск великомасштабного землеробства, скорочення робочої сили та зростання механізації в сільськогосподарському секторі є основними рушійними силами підвищення попиту на сільськогосподарську техніку в усьому світі.

Зменшення площі ріллі на гектар, низька кількість кваліфікованої робочої сили та зростання попиту на продовольство в усьому світі є одними з ключових факторів, які сприяють використанню сільськогосподарської техніки для ефективного ведення сільського господарства. Крім того, завдяки швидкій урбанізації міські райони пропонують безліч можливостей для роботи, спонукаючи сільські домогосподарства до міграції. Ця зміна призвела до нестачі сільськогосподарської робочої сили в різних регіонах [15].

Ринок сільськогосподарської техніки країни є невід'ємною частиною загального національного ринку, має унікальні функції та характеристики. Ринок сільськогосподарської техніки в Україні обслуговує широкий спектр сільськогосподарських підприємств, від малих сімейних ферм до великих аграрних холдингів і суттєво залежить від усіх процесів, що відбуваються на світовому ринку.

Світовий ринок сільськогосподарської техніки є консолідованим, на ключові гравці припадає більша частка ринку. Визначними гравцями на ринку є Deere and Co., CNH Industrial, AGCO Corporation, Kubota та Claas Group. Ці компанії беруть участь у різноманітних стратегічних заходах, таких як інновації продуктів, розширення та партнерство. Злиття та поглинання – ще одна важлива стратегія, яка використовується для розширення географічного охоплення шляхом придбання активів, технологій і споживчої бази інших компаній [15].

Сільськогосподарська техніка означає всі машини та інструменти, які використовуються у виробництві, збиранні та догляді за сільськогосподарською продукцією, включаючи причепи, які використовуються для транспортування сільськогосподарської продукції або сільськогосподарських виробничих матеріалів між місцевим місцем зберігання або постачання та фермою, сільськогосподарські трактори, молотильні машини, машини для пресування сіна, лущилки кукурудзи, молоткові млини та машини для виробництва садівничої, сільськогосподарської та овочівницької продукції.

З початку повномасштабної війни збитки агропромисловості України вже сягнули близько 10,3 млрд доларів США. Оцінка прямих збитків агропромислового комплексу та сільськогосподарської інфраструктури включає наступні основні складові: втрати сільськогосподарської техніки; втрата елеваторів та зерносховищ; пошкодження та руйнування меліоративних систем; втрати тваринництва від загибелі тварин та від забою тварин внаслідок неможливості їх утримання; втрати виробників багаторічних культур через пошко-

дження насаджень; втрати бджільництва; втрати факторів виробництва та готової продукції через їх пошкодження та крадіжки.

Найбільша частка втрат належить втратам через знищення та пошкодження сільськогосподарської техніки, внаслідок чого оціночні втрати сільгоспвиробників складають понад $5,8 млрд. Від авіаударів та обстрілів щоденно руйнується сільгосптехніка. Це позначається на фінансах підприємств, ускладнює роботу на полях [5].

У перший день війни уряд розширив перелік основних товарів критичного імпорту. Для забезпечення стабільності роботи на полях до переліку критичного імпорту включено сільськогосподарську техніку, обладнання та необхідні запчастини. Серед переліку техніки, придатної для лізингу та оренди: трактори, сільськогосподарська техніка, сівалки, обприскувачі, ґрунтообробна техніка та обладнання для поливу [9].

Сьогодні у світі щодо використання сільськогосподарської техніки спостерігаються такі тренди:

– ключовими аспектами у виробництві і застосуванні сільськогосподарської техніки є автоматизація та цифрова трансформація. Автоматичні системи керування, системи навігації та дистанційного зондування дозволяють підвищити продуктивність і ефективність виробництва в агропромисловому комплексі та зменшити витрати на працівників;

– власникам аграрних підприємств необхідно враховувати екологічні вимоги, що формує нові виклики для виробників техніки. Сучасна сільськогосподарська техніка має бути більш екологічною, використовувати менше палива та хімічних засобів захисту рослин, що є ключовою складовою інноваційного розвитку аграрних підприємств;

– важливим чинником забезпечення безперебійної роботи обладнання є розвиток сервісного обслуговування, так як сучасна сільськогосподарська техніка технологічно є досить складною і потребує професійного обслуговування. Це також допомагає компаніям-виробникам завоювати лояльність клієнтів.

На вимогу сьогодення в Україні є можливість впроваджувати такі сучасні інновації у виробництві та застосуванні сільськогосподарської техніки:

– автономні системи керування дозволяють техніці виконувати роботи без участі оператора, що підвищує продуктивність і ефективність виробництва, а також зменшує витрати на обслуговуючий персонал;

– сучасні вдосконалені системи землеробства дозволяють дозовано вносити добрива, пестициди та воду, що дає можливість економії ресурсів;

– роботи та автоматизовані організаційно-технічні системи можуть виконувати різноманітні сільськогосподарські роботи, що пришвидшує виконання завдань та зменшує витрати на обслуговування.

Провідні аналітики аграрного ринку зазначають, що українські виробники сільськогосподарської техніки часто дивляться на те, що роблять виробники з Німеччини, Франції, Японії, Китаю і намагаються запровадити найкращі зарубіжні практики у вітчизняному виробництві.

Сьогодні на світовому ринку сільськогосподарської техніки домінує Азіатсько-Тихоокеанський регіон. Так, наприклад, Китай є одним із провідних виробників сільськогосподарської техніки та найбільшим ринком сільськогосподарської техніки у світі. У 2022 році Китай виготовив 5 253 595 тракторів великого та середнього розміру. Крім того, прогнозується, що скорочення людських ресурсів, зростання вартості робочої сили в сільському господарстві та урядові ініціативи щодо механізації сільського господарства сприятимуть розширенню ринку в довгостроковий період. В останні роки Японія також зіткнулася з проблемами, пов'язаними зі збільшенням площі покинутих сільськогосподарських угідь. Тому механізація сільського господарства стала необхідною для Японії для подолання нестачі сільськогосподарської робочої сили. Крім того, Індія виробляє величезну кількість тракторів і експортує трактори по всьому світу. Також зростають обсяги виробництва та продажів значних гравців індійського ринку, що прямо свідчить про зростання ринку тракторів в Індії [15].

Важливе місце на світовому ринку сільськогосподарської техніки займає європейський. Європейський ринок сільськогосподарського обладнання перебуває на стадії високої зрілості, хоча сільськогосподарський сектор у Європі ніколи не припиняв працювати над інноваціями для сільськогосподарського обладнання, і кожен цикл приносить нові технологічні інновації. Збільшення присутності як міжнародних, так і внутрішніх гравців у поєднанні з новими урядовими ініціативами створило позитивний вплив на ринок в Європі.

Серед європейських країн Німеччина зарекомендувала себе як лідер на європейському ринку сільськогосподарського обладнання

за обсягом продажів. За нею йдуть Франція, Італія, Великобританія, Польща, Іспанія. У цих країнах відбувся зсув у бік механізації, і нестача робочої сили відіграла значну роль у сприянні впровадження механізованої продукції на фермах. Ці машини виконують ряд сільськогосподарських робіт з максимальною точністю та продуктивністю, тим самим заохочуючи фермерів до впровадження механізованих технологій у сільськогосподарські процеси.

Конкуренція на європейському ринку сільськогосподарського обладнання спостерігалася як сильно концентрована разом із присутністю як міжнародних, так і місцевих гравців, які домінували на ринку. Усі міжнародні виробники комплектного обладнання мають розгалужену дистриб'юторську мережу, через яку вони можуть продавати свої машини, і в основному імпортуються. З точки зору нових учасників, стало надзвичайно важко вийти на європейський ринок сільськогосподарського обладнання, оскільки існуючі гравці вже створили свій бренд, а нові гравці, можливо, не зможуть знайти адекватні засоби розповсюдження. Деякі з параметрів, на основі яких компанії конкурують у цьому сегменті, включають ціну, якість, післяпродажне обслуговування, доступ до каналів дистрибуції та дилерства, присутність в Інтернеті та інші [16].

Після початку повномасштабного вторгнення росії потреби у аграріїв змінились, їх головна мета – збирання врожаю та виживання, а не поповнення господарства різноманітними інноваційними машинами. У більшості випадків фермери купують необхідне обладнання, таке як сівалки і оприскувачі, у відповідності до поточних потреб. Однак у випадках, коли бракує власних оборотних коштів, вони часто оформлюють лізинг, оскільки це є швидким і вигідним рішенням.

В сучасних умовах власники агрогосподарств активно розглядають швидкий і ефективний підхід до сільськогосподарських робіт, і одним з таких рішень є широке використання агродронів та мультикоптерів. Зазначені літальні апарати використовують ресурсоощадні технології та допомагають вирішувати різні завдання, такі як обприскування, боротьба зі шкідниками та сушіння. Використання безпілотних літальних апаратів економічно доцільно, тому що вони оснащені акумуляторами, які дозволяють економити паливо [1].

Україна є країною з потужним агропромисловим сектором, а також має значний експортний потенціал сільськогосподарської техніки. Виробники української сільськогосподарської техніки добре себе зарекомендували на зарубіжних ринках різних країн Європи та Азії. Вироблене в Україні іригаційне обладнання експортують в країни Африки, трактори та навісне обладнання експортують до Німеччини та Туреччини, збиральну техніку постачають до Франції, а елеваторне обладнання – до Китаю, США та Ізраїлю.

Наразі в Україні є потенціал для розвитку виробництва багатоцільових гібридних машин, комбайнів, електротракторів. Такі компанії як «ДніпроАгро», «Білоцерківмаз», «Egritech», «HF Agro», українська компанія «Технолоджі Україна», житомирська компанія А.ТОМ та інші, які працюють у цих галузях, мають досвід забезпечення потреб внутрішнього ринку та перспективи розширення зовнішнього ринку.

У 2022 році ринок сільськогосподарської техніки в Україні зазнав значного впливу війни. По всіх товарних групах сільськогосподарської техніки спостерігалася негативна динаміка виробництва в 2022 році, що обумовлено повномасштабним вторгненням росії. Через початок повномасштабної війни обсяги експорту української техніки зменшились (рис. 1). Це пов'язано з окупацією та руйнуванням заводів, зміною логістики.

Достатньо затребуваною за кордоном є дискові сівалки точного висіву, ротаційні борони, перетрушувачі компосту, жатки українського виробництва.

В умовах війни, коли попередні логістичні канали були перервані, українським виробникам важливо шукати нових партнерів на зовнішніх ринках. Українські технології та якість сільськогоподарської техніки вже в багатьох аспектах відповідає міжнародним стандартам. Тому основне завдання виробників – розширити ринок збуту із збільшенням експортних поставок. Цьому питанню можуть посприяти закордонні міжнародні виставки. Такі виставки стають повноцінними платформами для місцевих і міжнародних зацікавлених сторін у сільському господарстві для обміну досвідом, виявлення сучасних тенденцій а також використання бізнес-можливостей аграрному секторі. Виставки об'єднують на одному майданчику найважливіших гравців аграрної галузі, місцевих та іноземних експертів, а також тисячі професійних відвідувачів, включаючи імпортерів, експортерів, дистриб'юторів, представників оптової та роздрібної торгівлі та фермерів.

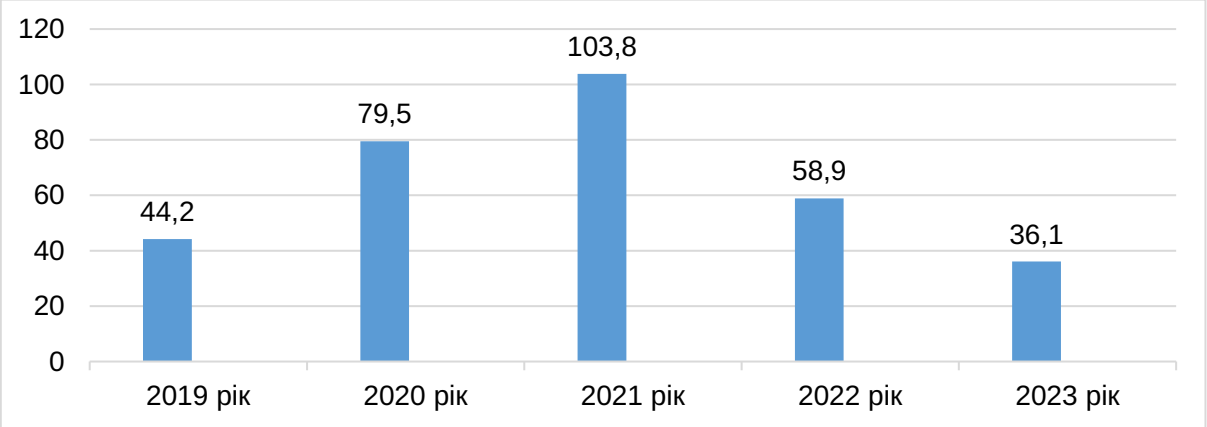

Рис. 1. Динаміка обсягів експорту навісної техніки з України у 2019–2023 рр., млн дол США

Джерело: складено автором за [12]

Україна має власних виробників сільськогосподарської техніки, а також імпортує техніку з інших країн, зокрема з ЄС та США. Імпорт іноземної техніки сприяє підвищенню конкуренції на ринку та розширює вибір для сільськогосподарських підприємств.

Проте якщо бренд сільгосптехніки не вийшов з ринку росії, до цих моделей уваги меншає. Офіційно озвучили свою українську позицію та вийшли з ринку росії John Deere, AGCO, BEDNAR FMT, Amazone Werke, Great Plains, Caterpillar, Trimble, Lamborghini, Poettinger, CNH Industrial. Німецький виробник сільгосптехніки CLAAS призупинив виробництво на заводі в країні-агресорі, а BEDNAR з 24 лютого припинив інвестиції в росії та білорусі [9].

В таблиці 1 представлений імпорт сільськогосподарської техніки України в 2022 р. Таблиця дає зрозуміти, що для такої товарної групи, як збиральна техніка, характерна найбільша частка імпорту – 99%.

Одним із ключових трендів на ринку сільськогосподарської техніки у 2023 році є зростання імпорту тракторів малої потужності, зокрема тих, які мають потужність менше 18 кВт. Цей ріст імпорту малопотужних тракторів свідчить про зміну у попиті та стратегіях аграрних господарств у зв'язку зі складною ситуацією на ринку. Ця динаміка свідчить про вплив геополітичних та економічних чинників на вибір техніки фермерами та сільськогосподарськими підприємствами [10].

Значне скорочення імпорту посівної техніки в кількісному виразі пояснюється значним скороченням імпорту дешевої китайської техніки [11].

Загалом, на фоні загального скорочення обсягів ввезення сільськогосподарської техніки до України у 2023 році, спостерігається зростання імпорту плугів та дискових борін. Цей тренд може бути пояснений збільшенням імпорту дешевої продукції китайського виробництва та зростанням митної вартості продукції виробників з Європи. Таблиця 2 свідчить, що імпорт тракторів з потужністю двигуна 37–75 кВт з 2021 рік по 2023 рік зменшився майже в 10 разів.

Таблиця 1

Імпорт сільськогосподарської техніки України в 2022 р.

№ з/п	Товарна група	Власне виробництво, млн дол США	Імпорт, млн дол США	Частка імпорту, %
1.	Трактори	32,2	1585,2	98
2.	Збиральна техніка	2,9	560,5	99
3.	Навісна техніка	26,6	379,4	93
4.	Елеваторне обладнання	23,3	45,7	66
5.	Іригаційне обладнання	21,0	43,5	67

Джерело: складено автором за [1]

Таблиця 2

Імпорт сільськогосподарської техніки України, одиниць

№ з/п	Найменування товару	2021 р.	2022 р.	2023 р.
1.	Трактори з потужністю двигуна 37–75 кВт	5566	1969	503
2.	Трактори з потужністю двигуна 75–130 кВт	3640	1865	1453
3.	Трактори з потужністю двигуна понад 130 кВт	2259	1253	1174
4.	Комбайни зернозбиральні	2714	2104	1906
5.	Посівна техніка	5689	4465	2749
6.	Плуги	1751	2779	1332
7.	Дискові борони	846	445	436
8.	Косарки	7854	6185	5054

Джерело: складено автором за [11]

Придбання сільськогосподарської техніки у нашій країні здійснюється за такими основними каналами:

– через офіційних дилерів і дистриб'юторів;

– продаж вживаної техніки на інтернет-платформах та аукціонах;

– прямі поставки від виробників великим агрохолдингам.

Наразі на ринок сільгосп маркетплейсів в Україні впливають такі чинники: наслідки широкомасштабної агресії Росії; скорочення площ унаслідок окупації території, псування і забруднення ґрунту; порушення логістики експорту та імпорту товарів; підвищення вартості ресурсів; дефіцит кваліфікованих кадрів через міграцію та мобілізаційні заходи; падіння попиту на сільськогосподарську продукцію на внутрішньому ринку, що чинить знижувальний тиск на ціни; деякі лідери ринку сільгоспмаркетплейсів в Україні приділяють недостатню увагу маркетингу, слабо просувають свої бренди, мають застарілий інтерфейс онлайн-платформ без мобільних застосунків; цим чинником можна скористатися для розвитку нових бізнес-проєктів; оператори ринку сільгоспмаркетплейсів в Україні намагаються охопити якомога більше продуктових ніш, не залишаючи вільного від конкуренції простору; українські аграрії поки що з недовірою ставляться до суб'єктів ринку сільгоспмаркетплейсів в Україні, надаючи перевагу звичним їм каналам поставок; змінити ситуацію на краще може проведення операторами рекламних кампаній і впровадження системи відкладених платежів за аналогією з майданчиками Prom і OLX.

Ринок сільгоспмаркетплейсів в Україні є динамічною і зростаючою сферою, спрямованою на забезпечення зв'язку між учасниками аграрного сектору. На цьому ринку працюють різноманітні маркетплейси, які надають фермерам та сільськогосподарським підприємствам можливість купувати та продавати продукцію та послуги. Ці маркетплейси стають ефективним інструментом для учасників аграрного ринку, допомагаючи їм знаходити партнерів, здійснювати торгівлю та знаходити різноманітні продукти та послуги для сільськогосподарського бізнесу [8].

Національний ринок сільськогосподарської техніки включає тіньовий сегмент. Тіньовий ринок включає три основні складові: 1. Сірий імпорт. 2. Кустарне виробництво. 3. Тіньові послуги [1].

Підлаштування логістики під умови війни дозволяє продовжувати вести торгівлю, але вартість її значно зросла. Це призводить до збільшення собівартості товарів при імпорті та експорті. Звісно, дорога логістика впливає і на вартість сільськогосподарської техніки, яку ми завозимо в Україну. Також одна з актуальних проблем – це страйки та блокування руху вантажного транспорту на кордоні, через що збільшуються терміни та вартість доставки [13].

Уряди різних країн активно сприяють механізації сільського господарства шляхом підтримки та фінансування закупівлі техніки. Вагомий відсоток займають навчальні програми для операторів машин. Наприклад, у березні 2022 року уряд Канади інвестував понад 860 000 дол США в шість підприємств у рамках програми Innovative Solutions Canada (ISC). Ініціатива надає новаторам можливість розробляти свої нові рішення, продукти та технології для вирішення проблем у сільськогосподарському секторі, що призведе до про-

цвітання та конкурентоспроможності аграрного сектора [15].

Німеччина є основним ринком для сільськогосподарської техніки та обладнання в Європі. Завдяки своїй точності та інноваційній техніці країна є одним із найбільших у світі експортерів сільськогосподарської техніки. Це також один з найбільших виробників і споживачів сільськогосподарської техніки в Європі. Німецькі фермери отримують щорічну субсидію від Європейського Союзу, щоб інвестувати в сучасну техніку, яка інакше може бути дорогою. Ця субсидія дозволяє їм більш ефективно вести сільськогосподарську діяльність. Однак у зв'язку з переміщенням переваг робочої сили від діяльності, орієнтованої на ферми, до суміжних секторів, зростає попит на сільськогосподарську техніку для виконання трудомістких сільськогосподарських операцій [16].

В Україні фінансові програми для аграріїв завжди були важливим інструментом для підтримки бізнесу у важких умовах і 2024 рік не є виключенням. В таблиці 3 представлені ключові програми та ініціативи, які допомагають аграріям отримати доступ до сучасних агротехнічних засобів.

На сьогодні аграрії можуть отримати часткову компенсацію за куплену сільгосптехніку біля 7 тисяч номенклатурних позицій. Завдяки

Таблиця 3

Фінансові програми 2024 для фермерів, які дозволяють заощадити на купівлі техніки

№ з/п	Програма	Характеристика
1.	Державна програма компенсації (аналог -25%)	Уряд компенсуватиме 25% вартості сільгосптехніки українського виробництва. На реалізацію програми в бюджет закладено 1 млрд грн. Відповідне рішення було ухвалене на засіданні Кабінету Міністрів України 8 березня 2024 року. Для отримання часткової компенсації вартості сільгосптехніки аграріям необхідно буде придбати техніку вітчизняного виробництва та подати до уповноваженого банку заявку на компенсацію і підтверджуючі документи.
2.	Доступні кредити 5-7-9	Програма «Доступні кредити 5-7-9» спрощує доступ мікро- та малого бізнесу до банківського кредитування. Для аграріїв передбачається можливість отримання пільгових кредитів під 0% річних із гарантією від уряду на рівні 80%. Так, для отримання такого фінансування покриття заставою становитиме лише 20% від суми кредиту, інші 80% забезпечуються гарантією із боку держави.
3.	Програма «Доступ до фінансування та підтримка стійкості ММСП в Україні»	Фінансується урядом Німеччини та реалізується німецькою федеральною компанією Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH у співпраці з Deutsche Sparkassenstiftung für international Kooperation (DSIK) та Фондом розвитку підприємництва (ФРП).
4.	Програма «Жнива перемоги»	Спрямована на підтримку малих та середніх підприємств із земельним банком 200-500 га. Проект ініціювало Міністерство закордонних справ та Мінагрополітики, за сприяння благодійного фонду благодійному фонду THE HOWARD G. BUFFETT Foudation. Суть міжнародної благодійної програми полягає у безоплатному наданні в оренду невеликим господарствам сучасної зернозбиральної техніки.
5.	Програми фінансової підтримки аграріїв «USAID АГРО»	Завдання у рамках цієї субгрантової програми спрямовані на розвиток допоміжних функцій і послуг у наступних ланцюгах доданої вартості Програми АГРО: зернові та олійні культури, плодоовочевий, виготовлення кондитерської та крафтової продукції, м'ясомолочний, аквакультура).
6.	Фінансові програми від виробників сільгосптехніки	Окремі українські виробники сільгосптехніки створили свої програми компенсації та зручного фінансування при купівлі техніки, що допомагає аграріям заощадити.

Джерело: складено автором за [14]

цьому оновити парк техніки, підвищити продуктивність виробництва, стати більш конкурентоздатними на ринку [14].

Незважаючи на величезний негатив війни, у національних виробників сільськогосподарського обладнання є можливість зосередитися на нових ефективних інноваціях. Технології, які можуть зменшити використання добрив, палива та тракторних матеріалів, допоможуть компенсувати вплив зростання цін на нафту та паливо. Це підтверджує відновлення інтересу до гібридизації тракторів і заміни дизеля. Крім того, ті постачальники тракторів, які зосереджуються на інтелектуальних рішеннях, таких як точне землеробство, які зменшують споживання добрив, також, швидше за все, досягнуть успіху в наступні 2-3 роки.

На майбутнє можна спрогнозувати, що ринок сільськогосподарської техніки зростатиме досить швидко завдяки впровадженню інтелектуальних технологій землеробства, таких як точне та цифрове землеробство. В цьому секторі вже спостерігаються більші інвестиції в сільськогосподарську техніку з підвищенням цін на товари, що призведе до збільшення доходів фермерів. Зараз світові та національні виробники розробляють машини, у які вбудовані передові технології, такі як моніторинг дронів і бездротовий зонд ґрунту, які можуть мати позитивний вплив у довгостроковій перспективі. Новою тенденцією в галузі виробництва сільськогосподарського обладнання є інтелектуальне землеробство на основі Інтернету речей, яке допоможе у дистанційному моніторингу та контролі кількох процесів вирощування, а також записувати пов'язані з цим дані. Українські фермери стають більш технічно підкованими та готові використовувати техніку, у яку вбудовано передову технологію, таким чином рухаючи індустрію сільськогосподарського обладнання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Аналіз ринку сільськогосподарської техніки в умовах повномасштабної війни. URL: https://drive.google.com/file/d/12QtPO7U_A_Wg3BfoF6dNuAbQs3gcCIDg/view?pli=1

2. Антощенков Р. В., Антощенков В. М., Галич І. В., Антощенкова В. В., Козлов О. С. Україна: ринок сільськогосподарської техніки. Аналіз та перспективи. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка*. 2019. Вип. 198. С. 194–200.

3. Головня О. М. Виставково-ярмаркова діяльність як інтеграційний інструмент реалізації інтересів АПК. *Проблеми економіки*. 2022. № 1 (51). С. 20–25.

4. Доброзорова О. В. Світовий ринок сільськогосподарської техніки: сучасний стан і перспективи розвитку. *Таврійський науковий вісник*. 2011. Вип. 76. С. 380–388.

5. Звіт про прямі збитки інфраструктури від руйнувань внаслідок військової агресії Росії проти України станом на початок 2024 року. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/04/01.01.24_Damages_Report.pdf

6. Іванишин В. В. Вторинний ринок сільськогосподарської техніки та перспективи його розвитку в Україні. *Агросвіт.* 2011. № 9. С. 12–14.

7. Кравчук В., Погорілий В., Подригало М., Лебедєв С., Коробко А. Диверсифікація метрологічного забезпечення випробувань сільськогосподарської техніки в умовах реформування технічного регулювання допуску продукції на ринок. *Техніко-технологічні аспекти розвитку та випробування нової техніки і технологій для сільського господарства України*. 2017. Вип. 21. С. 4–14.

8. Ринок сільгоспмаркетплейсів в Україні: рекомендації для нових гравців. URL: https://pro-consulting.ua/ua/pressroom/ukrainian-agricultural-marketplace-market-recommendations-for-new-players

9. Ринок сільгосптехніки під час війни. URL: https://bestleasing.com.ua/rinok-silgosptehniki-pid-chas-vijni/

10. Ринок сільгосптехніки: що купують, виробляють в Україні та куди експортують. URL: https://agroportal.ua/publishing/infografika/rinok-silgosptehniki-shcho-kupuyut-viroblyayut-v-ukrajini-ta-kudi-eksportuyut

11. Ринок сільськогосподарської техніки 2023. URL: https://bas.ua/posts/category/news/agricultural-machinery-market-2023

12. Ринок сільськогосподарської техніки України: сучасний стан та перспективи розвитку. URL: https://pro-consulting.ua/ua/pressroom/rynok-selskohozyajstvennoj-tehniki-ukrainy-sovremennoe-sostoyanie-i-perspektivy-razvitiya

13. Український клуб аграрного бізнесу. URL: https://www.ucab.ua/ua/pres_sluzhba/novosti/ivan_dergalyuk_golovnim_trendom_na_rinku_sg_tekhniki_v_2024_roku_bude_postachannya_zapasnikh_chastin_ta_servisne_obslugovuvannya

14. Фінансові програми 2024 для фермерів які дозволяють заощадити на купівлі техніки. URL: https://sunfloromash.com/ua/news/finansovi-programi-2024-dla-fermeriv-aki-dozvolaut-zaosaditi-na-kupivli-tehniki

15. Agricultural Machinery Market Size Source: URL: https://www.mordorintelligence.com/industry-reports/agricultural-machinery-market

16. Europe Agriculture Equipment Market Outlook to 2023. URL: https://www.kenresearch.com/industry-reports/europe-agriculture-equipments-market

REFERENCES:

1. Analiz rynku silskohospodarskoyi tekhniky v umovakh povnomasshtabnoyi viyny [Analysis of the agricultural machinery market in conditions of full-scale war]. Available at: https://drive.google.com/file/d/12QtPO7U_A_Wg3B-foF6dNuAbQs3gcCIDg/view?pli=1

2. Antoshchenkov R. V., Antoshchenkov V. M., Halych I. V., Antoshchenkova V. V., Kozlov O. S. (2019). Ukrayina: rynok silskohospodarskoyi tekhniky. Analiz ta perspektyvy [Ukraine: agricultural machinery market. Analysis and perspectives]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu silskoho hospodarstva imeni Petra Vasylenka*, no. 198, pp. 194–200.

3. Holovnya O. M. (2022). Vystavkovo-yarmarkova diyalnist yak intehratsiynyy instrument realizatsiyi interesiv APK [Exhibition and fair activity as an integration tool for realizing the interests of the agricultural industry]. *Problemy ekonomiky*, no. 1 (51), pp. 20–25.

4. Dobrozorova O. V. (2011). Svitovyy rynok silskohospodarskoyi tekhniky: suchasnyy stan i perspektyvy rozvytku [The world market of agricultural machinery: current state and development prospects]. *Tavriyskyy naukovyy visnyk*, no. 76, pp. 380–388.

5. Zvit pro pryami zbytky infrastruktury vid ruynuvan vnaslidok viyskovoyi ahresiyi Rosiyi proty Ukrayiny stanom na pochatok 2024 roku [Report on direct damage to infrastructure from destruction as a result of Russia's military aggression against Ukraine as of the beginning of 2024]. Available at: https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/04/01.01.24_Damages_Report.pdf

6. Ivanyshyn V. V. (2011). Vtorynnyy rynok silskohospodarskoyi tekhniky ta perspektyvy yoho rozvytku v Ukrayini [The secondary market of agricultural machinery and prospects for its development in Ukraine]. *Ahrosvit,* no. 9, pp. 12–14.

7. Kravchuk V., Pohorilyy V., Podryhalo M., Lebedyev S., Korobko A. (2017). Dyversyfikatsiya metrolohichnoho zabezpechennya vyprobuvan silskohos-podarskoyi tekhniky v umovakh reformuvannya tekhnichnoho rehulyuvannya dopusku produktsiyi na rynok [Diversification of metrological support for tests of agricultural machinery in the conditions of reforming the technical regulation of product admission to the market]. *Tekhniko-tekhnolohichni aspekty rozvytku ta vyprobuvannya novoyi tekhniky i tekhnolohiy dlya silskoho hospodarstva Ukrayiny*, no. 21, pp. 4–14.

8. Rynok silhosp marketpleysiv v Ukrayini: rekomendatsiyi dlya novykh hravtsiv [Market of agricultural marketplaces in Ukraine: recommendations for new players]. Available at: https://pro-consulting.ua/ua/pressroom/ukrainian-agricultural-marketplace-market-recommendations-for-new-players

9. Rynok silhosptekhniky pid chas viyny [The market of agricultural machinery during the war]. Available at: https://bestleasing.com.ua/rinok-silgosptehniki-pid-chas-vijni/

10. Rynok silhosptekhniky: shcho kupuyut, vyroblyayut v Ukrayini ta kudy eksportuyut [Agricultural machinery market: what is bought, produced in Ukraine and where is exported]. Available at: https://agroportal.ua/publishing/infografika/rinok-silgosptehniki-shcho-kupuyut-viroblyayut-v-ukrajini-ta-kudi-eksportuyut

11. Rynok silskohospodarskoyi tekhniky 2023 [Agricultural machinery market 2023]. Available at: https://bas.ua/posts/category/news/agricultural-machinery-market-2023

12. Rynok silskohospodarskoyi tekhniky Ukrayiny: suchasnyy stan ta perspektyvy rozvytku [Market of agricultural machinery of Ukraine: current state and development prospects]. Available at: https://pro-consulting.ua/ua/pressroom/rynok-selskohozyajstvennoj-tehniki-ukrainy-sovremennoe-sostoyanie-i-perspektivy-razvitiya (data zvernennia: 07.06.2024)

13. Ukrayinskyy klub ahrarnoho biznesu [Ukrainian Club of Agrarian Business]. Available at: https://www.ucab.ua/ua/pres_sluzhba/novosti/ivan_dergalyuk_golovnim_trendom_na_rinku_sg_tekhniki_v_2024_roku_bude_postachannya_zapasnikh_chastin_ta_servisne_obslugovuvannya

14. Finansovi prohramy 2024 dlya fermeriv yaki dozvolyayut zaoshchadyty na kupivli tekhniky [Financial programs 2024 for farmers that allow you to save on the purchase of equipment]. Available at: https://sunfloromash.com/ua/news/finansovi-programi-2024-dla-fermeriv-aki-dozvolaut-zaosaditi-na-kupivli-tehniki (data zvernennia: 09.06.2024)

15. Agricultural Machinery Market Size Source: URL: https://www.mordorintelligence.com/industry-reports/agricultural-machinery-market (data zvernennia: 18.06.2024)

16. Europe Agriculture Equipment Market Outlook to 2023. URL: https://www.kenresearch.com/industry-reports/europe-agriculture-equipments-market (data zvernennia: 18.06.2024)